herpy

GEKONY

Lesser rough-snouted gecko

Rhacodactylus trachycephalus

Rhacodactylus trachycephalus to rzadko spotykany, nocny gatunek nadrzewny z Île des Pins i małej wysepki Môrô w Nowej Kaledonii, który rodzi żywe młode. Gatunek jest krytycznie zagrożony w naturze i rzadki w hodowlach. Opieka przypomina tę nad pozostałymi gatunkami z rodzaju *Rhacodactylus*, ale zwierzęta są drogie, rosną powoli i rodzą najwyżej dwa młode w roku.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Chameleonurus trachycephalus; Rhacodactylus trachyrhynchus trachycephalus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**10-14 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 90 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**65-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i gotowa karma**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**36-60 miesięcy**
Wielkość miotu	**1-2 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**180 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Krytycznie zagrożony (CR)**

O gatunku

Rhacodactylus trachycephalus to średniej wielkości gekon o szerokiej głowie, szorstkim pysku i chwytnym ogonie, który jest mniej więcej tak długi jak tułów. Długość ciała od pyska do kloaki wynosi najwyżej 14 cm. Nazwa naukowa pochodzi od greckich słów *trachys* (szorstki) i *kephale* (głowa) i nawiązuje do grubych łusek na pysku. Oczy są duże, a palce stosunkowo szerokie. Łuski tworzą mozaikowy wzór złożony z bieli, brązu, szarości i zieleni w różnych odcieniach.

Gatunek został opisany w 1878 roku przez Boulengera jako *Chameleonurus trachycephalus*. Później traktowano go jako podgatunek *Rhacodactylus trachyrhynchus*, ale obecnie uznaje się go za odrębny gatunek. Od *R. trachyrhynchus* różni się mniejszymi rozmiarami (najwyżej 14 cm wobec 19 cm długości od pyska do kloaki), proporcjonalnie większymi oczami, mniejszą liczbą rzędów łusek w środkowej części ciała (najwyżej 111 wobec co najmniej 119) oraz tym, że tarczka rostralna nie styka się z otworem nosowym. Łuski przy pysku są mniejsze i mniej szorstkie.

Ubarwienie obejmuje odcienie zieleni, żółci i cynamonowego brązu, a także szarość, czerń, biel i czekoladowy brąz, a niektóre osobniki mają cętki typu dalmatian. Wzór może być cętkowany, poprzecznie pręgowany lub całkowicie jednolity. Przy regularnym braniu na ręce zwierzęta stają się oswojone i łatwe w obsłudze.

Gatunek należy do nielicznych gekonów rodzących żywe młode, a samica rodzi tylko jedno lub dwa młode w roku. To jeden z powodów, dla których jest tak rzadki w hodowlach. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową dopiero po trzech do pięciu latach, a ceny często zaczynają się od kwot czterocyfrowych, o ile w ogóle uda się znaleźć osobnika. Długość życia nie została udokumentowana; 15-20 lat to szacunek oparty na gatunkach pokrewnych.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie w Nowej Kaledonii na południowo-zachodnim Pacyfiku. Miejscem typowym jest Île des Pins na południe od głównej wyspy Grande Terre, a poza tym gatunek znany jest z małej wysepki Môrô. Stwierdzenia na samej Grande Terre nie zostały udokumentowane.

Zasięg jest skrajnie mały. Populacja na małej wysepce może zostać wytępiona przez jedną katastrofę, a obie populacje są bardzo wrażliwe. Z tego powodu gatunek ma status krytycznie zagrożonego. Zagrożenia to fragmentacja i utrata lasów, nielegalny handel oraz gatunki zawleczone: mrówka *Wasmannia auropunctata*, koty i szczury, które zjadają zarówno młode, jak i dorosłe zwierzęta.

> **Naturalny zasięg:** Nowa Kaledonia.

ŚRODOWISKO

Rhacodactylus trachycephalus żyje w wilgotnym lesie. Jest aktywny nocą i trzyma się dolnych pięter lasu, gdzie wspina się po pniach i gałęziach. Tam, gdzie występuje razem z *Rhacodactylus leachianus*, istnieje pionowy podział przestrzeni: *R. trachycephalus* korzysta z niższych pięter, a *R. leachianus* najczęściej przebywa wyżej, w koronach drzew.

U blisko spokrewnionego *Rhacodactylus trachyrhynchus* zwierzęta odpoczywają w ciągu dnia w dziuplach, a kilka osobników może leżeć ciasno obok siebie w tej samej kryjówce, co pomaga utrzymać zarówno ciepło, jak i wilgoć. Czy *R. trachycephalus* zachowuje się tak samo, nie zostało udokumentowane. Brak szczegółowych pomiarów temperatury i wilgotności w miejscach występowania gatunku, a zakres wysokości nie jest udokumentowany. Klimat Nowej Kaledonii jest subtropikalny i wilgotny, a rytm w terrarium z wilgotną, łagodną i ciemną nocą opiera się na doświadczeniach z pokrewnymi gatunkami z rodzaju *Rhacodactylus*.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Gatunek najlepiej czuje się w pionowym terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość). Mieści ono od jednego do czterech zwierząt, a większe terrarium jest zawsze zaletą. Umieść pionowo w terrarium dużą, pustą w środku rurę korkową, tak aby zwierzęta miały miejsce do wygrzewania na górze, pod światłem. Poza kryjówką zwierzęta odpoczywają na boku rury korkowej głową w górę lub w dół. Jest to szczególnie ważne dla ciężarnych samic, które w ten sposób same regulują temperaturę dla młodych w swoim ciele.

Zapewnij kilka pustych rur korkowych do odpoczynku w ciągu dnia i jako miejsce, w którym samice mogą rodzić. Rury powinny być zamknięte z jednej strony, np. przez oparcie o dno lub ścianę boczną. Najlepiej daj każdemu zwierzęciu własną małą rurę, w której może się schować. Ciężarne samice przed porodem szukają zupełnej samotności i mogą warczeć oraz ćwierkać, aby pokazać, że nie chcą być niepokojone. Żywa roślina daje schronienie i pomaga utrzymać wilgotność.

Przy kilku zwierzętach nowe osobniki trzeba wprowadzać na neutralnym terenie, najlepiej w nowym terrarium, w którym wcześniej nie mieszkał żaden przedstawiciel gatunku. Samce mogą żyć razem zgodnie, jeśli dorastały razem od małego. Dorosłe samce połączone ze sobą mogą się nawzajem zabić. Samice mogą przebywać razem w większych grupach, ale trzeba je łączyć ostrożnie, jeśli nie znają się od młodości.

Młode można trzymać w małym plastikowym pojemniku o wymiarach ok. 30 × 20 × 20 cm z kratkami wentylacyjnymi w pokrywie, z ok. 4 cm wysterylizowanej ziemi jako podłożem, kilkoma gałązkami, kawałkiem kory korkowej jako kryjówką, garścią torfowca i bardzo małą miseczką z wodą.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

W ciągu dnia *Rhacodactylus trachycephalus* potrzebuje 22-26 °C, a nocą temperatura może spaść do 18-21 °C. Nie prowadzono pomiarów temperatury w naturze, więc wartości te opierają się na doświadczeniach z gatunkiem w hodowli oraz z pokrewnymi gatunkami z rodzaju *Rhacodactylus*.

Jeśli to możliwe, utrzymuj latem temperaturę poniżej 26 °C zarówno w dzień, jak i w nocy. Zimą zwierzęta mogą przejść okres chłodniejszy, w którym jedzą mniej i są mniej aktywne. Niech podąża on za porami roku, ale nigdy nie pozwól, aby temperatura spadła poniżej 18 °C w nocy i 23 °C w dzień.

Temperatura nigdy nie powinna przekraczać 29 °C, dlatego rozsądnie jest trzymać terrarium z dala od słońca i okien wychodzących na południe. Używaj termometru cyfrowego i termostatu, jeśli stosujesz dodatkowe ogrzewanie. Lampa 60 W nad rurą korkową tworzy cieplejsze miejsce, ale dla tego gatunku nie udokumentowano konkretnej temperatury punktu grzewczego.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 65-70 %. Można ją utrzymać dzięki żywej roślinie, wilgotnemu torfowcowi w kryjówce i regularnemu zraszaniu. Zraszaj trzy do czterech razy w tygodniu, tak jak w przypadku pokrewnych, większych gatunków z rodzaju *Rhacodactylus*. Terrarium ma być wilgotne, ale nie mokre, a wentylacja musi być dobra.

Postaw w terrarium dużą, płaską miskę ze świeżą wodą. Miska o średnicy ok. 20 cm i głębokości kilku cm daje zwierzętom miejsce, by mogły w niej usiąść i położyć się w wodzie, jeśli mają na to ochotę. Młode dostają bardzo małą miseczkę, o szerokości najwyżej ok. 5 cm i głębokości 2-3 cm. Włóż do miski kilka pływających plastikowych kulek z filtra akwariowego, aby owady karmowe mogły się na nie wspiąć i nie utonęły.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest całkowicie nocny i wychodzi dopiero po zapadnięciu ciemności. Nie wykazano, że UVB jest niezbędne, ale wszystkie gatunki z rodzaju *Rhacodactylus* prawdopodobnie wygrzewają się nieco w naturze. Dlatego korzystne jest słabe oświetlenie UVB z dobrym zacienieniem i lampa grzewcza 60 W, włączone przez 12 godzin i wyłączone przez 12 godzin, a gatunek dobrze się w takich warunkach rozmnaża. Pokrewne, nocne gatunki z rodzaju *Rhacodactylus* radzą sobie bez świetlówek, ale nigdy nie mogą stać w bezpośrednim słońcu.

Używaj programatora czasowego. W nocy musi być całkowicie ciemno, a kolorowe oświetlenie nocne nie jest potrzebne.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Pokarm składa się z żywych owadów oraz suchego pokarmu z pyłkiem i nektarem dla gekonów dziennych, który jest dostępny przez cały czas. Podawaj cztery dorosłe świerszcze na jedno dorosłe zwierzę raz w tygodniu. Owady powinny być dobrze odkarmione i za każdym razem oprószone wapniem z witaminą D3. Karm wieczorem, po zgaszeniu światła, ponieważ zwierzęta wychodzą dopiero w pełnej ciemności.

Gotowy pokarm dla gekonów owocożernych, rozrobiony na gęstą papkę, można również podawać dwa do trzech razy w tygodniu. Resztki usuwa się po 24-36 godzinach. Ten gatunek nie przyjmuje noworodków myszy, ale przyjmuje je *Rhacodactylus trachyrhynchus*.

Młode dostają pierwsze owady karmowe po ok. tygodniu: dwutygodniowe świerszcze, które są najwyżej tak szerokie jak głowa młodego, oprószone wapniem z D3. Postaw też małą miseczkę z suchym pokarmem dla gekonów dziennych. Nie podawaj przecieru owocowego jako jedynego pokarmu, ponieważ łatwo prowadzi to do zaburzeń metabolicznych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest spokojny, a przy regularnym braniu na ręce zwierzęta stają się oswojone i równie łatwe w obsłudze jak *Correlophus ciliatus*. Zwierzęta są aktywne nocą, więc zajmuj się nimi wieczorem. Gekon może ugryźć, jeśli czuje się zagrożony, a ugryzienie większych pokrewnych gatunków jest bolesne.

Gatunek jest towarzyski i można go trzymać w parach lub grupach, jeśli terrarium ma wiele kryjówek i jeśli zwierzęta znają się od małego lub są łączone z rozwagą. Daj każdemu zwierzęciu własną kryjówkę. Samice zbliżające się do porodu chowają się i mogą warczeć lub ćwierkać. Zwracaj uwagę na niepokój, ugryzienia i brakujące ogony i w razie potrzeby rozdziel zwierzęta.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Gatunek osiąga dojrzałość płciową dopiero po trzech do pięciu latach, więc uzyskanie zwierząt nadających się do rozmnażania trwa długo. Jak najpewniej określić płeć młodych zwierząt, nie zostało udokumentowane dla tego konkretnego gatunku. U gekonów z tej rodziny samce rozpoznaje się zwykle po zgrubieniu u nasady ogona i porach przedkloakalnych, gdy są wystarczająco duże. Nie przeznaczaj do rozmnażania młodych, drobnych samic.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się zwykle między styczniem a kwietniem, ze szczytem około marca. Zachodzi nocą i jest obserwowana bardzo rzadko. Grupy hodowlane trzyma się razem przez cały rok, aby uniknąć problemów z ponownym łączeniem zwierząt.

Zimą zwierzęta przechodzą okres chłodniejszy, w którym jedzą mniej i są mniej aktywne. Podąża on za naturalnymi zmianami pór roku. Nie pozwól, aby temperatura spadła poniżej 18 °C w nocy i 23 °C w dzień, i nie dopuść, by latem przekroczyła 26 °C.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Rhacodactylus trachycephalus nie składa jaj, lecz rodzi żywe, w pełni rozwinięte młode. Ciąża trwa około sześciu miesięcy, a samica zwykle rodzi bliźnięta. Jest tylko jeden miot w roku, zazwyczaj jesienią, i nigdy więcej niż dwa młode.

Ciężarna samica chowa się w jednej z zamkniętych rur korkowych i może warczeć lub ćwierkać, aby pokazać, że nie chce być niepokojona. Poród odbywa się nocą. Dojrzałe płciowo samice muszą przez całą ciążę dostawać dużo wapnia i owadów.

INKUBACJA

Ponieważ gatunek rodzi żywe młode, nie ma inkubacji. To samo dotyczy składania jaj i pojemników do składania jaj. Zamiast tego czasem, którego potrzebuje samica, jest ciąża trwająca około sześciu miesięcy. W czasie ciąży samica sama reguluje temperaturę, zajmując miejsce do wygrzewania na górze terrarium, gdzie jest najcieplej. Dlatego pod światłem zawsze musi znajdować się pionowa rura korkowa. Utrzymuj stabilne warunki w terrarium i w ostatnich tygodniach niepokój samicę jak najmniej.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są w chwili narodzin w pełni rozwinięte. Należy je wyjąć z terrarium hodowlanego, gdy tylko zostaną zauważone, ponieważ nowo narodzone młode mogą zostać zjedzone przez inne zwierzęta w terrarium. U *R. trachyrhynchus* samce karmi się przed porodem noworodkami myszy, aby nie interesowały się młodymi. Ten gatunek nie przyjmuje myszy, więc tutaj najważniejsze jest szybkie usunięcie młodych.

Urządź pojemnik dla młodych tak, jak opisano w części o terrarium. Podaj pierwsze owady karmowe po ok. tygodniu. Wskazówki dotyczące masy ciała i wzrostu nie zostały udokumentowane dla tego gatunku, a zwierzęta dorastają dopiero po trzech do pięciu latach.

Zdrowie i częste błędy

Udokumentowanych doświadczeń z chorobami *Rhacodactylus trachycephalus* prawie nie ma, a wiele z poniższych informacji opiera się na pokrewnych gatunkach z rodzaju *Rhacodactylus*. Typowe problemy to:

- Walki między dorosłymi samcami, które nie dorastały razem. Mogą kończyć się śmiercią.
- Kanibalizm: nowo narodzone młode mogą zostać zjedzone przez inne zwierzęta w terrarium.
- Utrata ogona podczas walk lub gdy złapiesz za ogon.
- Zaburzenia metaboliczne, jeśli młode dostają wyłącznie przecier owocowy. Podawaj wapń i D3 oraz urozmaicony pokarm.
- Infekcje skóry, jeśli kryjówki i podłoże są stale mokre. Utrzymuj kryjówkę wilgotną, ale nie mokrą.
- Stres i zbyt wysokie temperatury.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je lub jest osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.